

Co-funded by
the European Union

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ГІДНОСТІ
ДИТИНИ: ПРОТИДІЯ
НАСИЛЬНИЦЬКИМ МЕТОДАМ
ВИХОВАННЯ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

24-25 квітня 2025 року

Одеса

2025

Оргкомітет конференції:

Давиденко В'ячеслав, ректор Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, полковник поліції;

Корнієнко Максим, проректор університету, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції;

Беляк Ольга, директор КЗ «Одеський фаховий педагогічний коледж», кандидат педагогічних наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Домброван Наталія Василівна, начальник відділу організації наукової роботи ОДУВС, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції;

Ковальова Олена Володимирівна, професор кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник, майор поліції;

Матвєєва Лілія Георгіївна, завідувач кафедри загальноправових дисциплін, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції;

Пальшков Костянтин Євгенович, професор кафедри загальноправових дисциплін, кандидат політичних наук, доцент;

Пишна Алла Георгіївна, завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції;

Харченко Наталія Михайлівна, практичний психолог, кандидат психологічних наук.

Статті друкуються в авторському варіанті. Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги.

Забезпечення принципу гідності дитини : протидія насильницьким методам виховання : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 р.). – Одеса : ОДУВС, 2025. – 214 с.

Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні орган, що надає гранти, не можуть нести за них відповідальності.

САЙТ КОНФЕРЕНЦІЇ

**ТІЛЕСНІ ТА ІНШІ ПРИНИЖУЮЧІ ГІДНІСТЬ ДИТИНИ
ПОКАРАННЯ : ТЛУМАЧЕННЯ КОМІТЕТУ ООН З ПРАВ
ДИТИНИ**

КОВАЛЬОВА Олена

*професор кафедри адміністративної діяльності поліції
Одеського державного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник*

Питання захисту дітей від насильства знаходяться в фокусі уваги міжнародної спільноти. Покладення краю усім формам насильства щодо дітей є однією із цілей (16.2) Глобальних цілей сталого розвитку на 2015 – 2030 роки [1]. Крім того, основоположна норма, спрямована на захист дітей від насильства, міститься в Конвенції ООН про права дитини (ст.19), в якій наголошено на важливості вживання *всіх*

необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого і брутального поводження та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину, тобто підкреслено необхідність комплексного підходу з боку держави до цих питань [2].

Окремий фокус уваги зосереджений на забороні тілесних та інших принижуючих гідність дитини покараннях як одному із різновидів насильства щодо дітей.

Так, одним із перших документів міжнародного рівня, в якому надається тлумачення терміну «тілесні покарання та інші жорстокі види покарання, що принижують гідність», є Зауваження загального порядку №8 Комітету ООН з прав дитини (2006 рік) [3]. Слід звернути увагу, що Комітет вживає «тілесне» або «фізичне» покарання як синоніми. Це важливо для розуміння поширення цього тлумачення в контексті ст. 150 Сімейного кодексу України, який оперує терміном «фізичне покарання» [4]. До таких покарань в розумінні Комітету ООН з прав дитини відносяться *будь-які покарання, при яких застосовується фізична сила і які покликані заподіяти певний ступінь болю або дискомфорту (незалежно від їх легкості)* [3]. У зауваженні також наводиться невичерпний перелік прикладів таких покарань, зокрема: *нанесення дітям ударів («биття», «відшльопування», «тріпка») рукою або будь-яким предметом (батоном, палицею, ремінем, тупфелем, дерев'яною ложкою тощо); стусани, струшування, жбурляння дітей, дряпання, щипання, кусання, смикання за волосся або вуха, ляпаси, примус дітей залишатися в незручних позах, припикання, опіарювання, примусове ковтання, наприклад, гострих спецій або промивання рота милом* [3].

Крім тілесних покарань, які у будь-якому разі визнаються Комітетом ООН з прав дитини принизливими, виокремлюють й інші, не пов'язані із застосуванням фізичної сили покарання, які також принижують гідність дитини, наприклад: *образа, наклеп, перетворення дітей на предмет знущань, загрози, залякування чи висміювання дитини* [3].

При цьому Комітет ООН з прав дитини наголошує на неприйнятності положень щодо «розумного покарання» та «права на виправлення» [3], на які зазвичай посилаються, аргументуючи допустимість тілесних покарань з боку батьків з метою виховання.

Важливо підкреслити, що в Зауваженні загального порядку №8 робиться наголос на освітньому та підтримуючому, а не каральному втручанні. Незважаючи на те, що всі повідомлення про насильство щодо дітей необхідно належним чином розслідувати та забезпечити їх захист від значної шкоди, мета полягає в тому, щоб запобігти використанню батьками насильницьких або інших жорстоких чи таких, що принижують гідність, покарань [3].

В даному випадку, на нашу думку, вважається за можливе розглянути питання щодо розробки в рамках програм для кривдників окремих програм для батьків з питань ненасильницьких методів виховання дітей та передбачити їх обов'язкове направлення на такі програми у разі застосування до дітей домашнього насильства у вигляді тілесних та інших принижуючих гідність дитини покарань.

В 2011 році Комітет ООН з прав дитини видав Зауваження загального порядку № 13 «Право дитини на свободу від усіх форм насильства», в п. 17 яких наголошено на тому що, *частота, серйозність шкоди та намір завдати шкоди не є обов'язковими умовами для визначення насильства* [5], тобто жодна форма насильства щодо дітей, якою б легкою вона не була, не може толеруватись або виправдовуватись. Із цього правила не може бути винятків.

Крім того, в даних Зауваженнях загального порядку підкреслено, що *судження дорослого про найкращі інтереси дитини не може переважати над зобов'язанням поважати всі права дитини за Конвенцією, тобто тлумачення найкращих інтересів дитини не можна використовувати для виправдання тілесних та інших принижуючих гідність дитини покарань* [5].

Станом на квітень 2025 року 68 держав домоглися заборони тілесних покарань дітей в усіх сферах [6], серед них і Україна. Однак наявність правових норм не є абсолютним запобіжником застосування відповідних покарань до дітей. Відповідно до звіту масового опитування мешканців м. Одеси, проведеного в 2023 році в рамках проєкту “Ненасильницькі практики виховання: досвід ЄС”, 8% респондентів безпосередньо зазначають про те, що дають ляпаси, запотиличники, шльопають по сідницям дітей; 7% - ставлять дітей у кут, 3% - карають ременем [7, с. 22], що відповідно до тлумачення Комітету ООН з прав дитини є проявами тілесних покарань. 27% респондентів зазначали, що як форму покарання до дітей використовують лайку, крик [7, с. 22], що підпадає під тлумачення покарань, які принижують гідність дитини.

Станом на листопад 2024 року Комітет ООН з прав дитини зробив 546 зауважень/рекомендацій з питань заборони тілесних покарань 198

державам. Рекомендації полягають у тому, щоб послідовно забороняти тілесні покарання в будь-якому місці, включно з домом, і підтримувати це відповідними заходами [8, с.37].

Тому слід наголосити на важливості комплексного підходу до питань захисту дітей від насильства, зокрема від тілесних та інших принижуючих гідність дитини видів покарань, вжиття не лише законодавчих, а й адміністративних, соціальних і просвітніх заходів, на яких наголошується в ст. 19 Конвенції ООН про права дитини. Вкрай важливими вбачаються саме заходи, спрямовані на підвищення рівня обізнаності батьків про ненасильницькі практики виховання дітей. Оскільки ні правова заборона, ні притягнення батьків до відповідальності не є запорукою опанування батьками ненасильницьких методів виховання дітей. Крім того, важливо формувати відповідні педагогічні компетентності не лише у батьків, які вже застосовують насильницькі методи виховання до власних дітей, а діяти на випередження – пропагувати відповідні курси для майбутніх батьків або впроваджувати певні освітні модулі в закладах освіти.

Література:

1. 17 Цілей сталого розвитку. URL: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>.
2. Конвенція про права дитини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
3. General comment no. 8 (2006), The right of the child to protection from corporal punishment and other cruel or degrading forms of punishment (arts. 19 ; 28, para. 2 ; and 37, inter alia). URL: <https://digitallibrary.un.org/record/583961?v=pdf>.
4. Сімейний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
5. General comment no. 13 (2011). The right of the child to freedom from all forms of violence. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g11/423/87/pdf/g1142387.pdf>.
6. Global progress towards prohibiting all corporal punishment. URL: <https://endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/legality-tables/Global-progress-table-commitment.pdf>.
7. Аналітичний звіт за результатами масового опитування дорослого населення м. Одеси / Ковальова О., Князева О., Кунявський М., Пальшков К., Харченко Н. Одеса: ОДУВС, 2024. 73 с.
8. Ненасильницькі практики виховання дітей: досвід ЄС : навчальний посібник / Ковальова О.В., Пальшков К.Є., Харченко Н. Одеса: ОДУВС, 2025. 222 с. С.37.

Наукове видання

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ГІДНОСТІ ДИТИНИ: ПРОТИДІЯ НАСИЛЬНИЦЬКИМ МЕТОДАМ ВИХОВАННЯ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

24-25 квітня 2025 року

Підп. до друку 24.06.2027" . Формат 60x84/16.
Друк" . Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум.-друк. арк. 14,7. Обл.-вид. арк. 15.2.
Наклад 60 прим.

Надруковано з готового оригінал-макет 0
Редакційно-видавничий відділ
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, вул. Успенська,1,
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДП № 3507 від 25.06.2009